

تقریظ استاد عبدالرحمن یعقوبی

فلسطین، از آن جهت که مقرّ نخستین قبله‌ی مسلمانان، یعنی مسجدالاقصای متبرّک است، همواره می‌بایست وضعیت آن، مورد عنایت و حمایتِ هر مسلمان فَعّال و تلاشگری باشد و این عنایت و حمایت می‌تواند با اشکال مختلف ابراز گردد. تجربه نشان داده که اگر این عنایت و حمایت توسط گروه‌های داوطلبانه و مردم‌نهاد در جامعه صورت پذیرد، بسیار مؤثرتر از مداخله‌ی مستقیم دولت‌ها در تزریق این دغدغه به جامعه می‌باشد. مؤثرترین نقشی که دولت‌ها در این راستا می‌توانند ایفا نمایند، تسهیل‌گری و تمهید زیرساخت‌های لازم برای فعالیت‌های داوطلبانه در این زمینه می‌باشد و این روند موجب می‌شود تا یک دغدغه‌ی اخلاقی، از مدار اهتمام عمومی خارج نگردد و کماکان، مورد توجّه عموم مردم قرار گیرد.

از سوی دیگر، بررسی‌های صورت گرفته در حوزه‌ی فلسطین‌پژوهی به زبان فارسی، حاکی از آن است که عمده‌ی آثار مکتوب و موجود، آمیخته با داوری‌های ارزشی یا رویکردهای عاطفی و بعضاً متعصبانه است و به‌ندرت

می‌توان به آثاری دست یافت که در آن‌ها، اصل بی‌طرفی و بازنمایی واقعیت در بررسی و تحلیل قضیه‌ی فلسطین، رعایت شده باشد. این خلأ به‌ویژه در آثار نویسندگان اهل سنت بیشتر به چشم می‌آید و آسیب آن، ارائه‌ی یک شناخت غیرواقعی و بدون پشتوانه به مخاطبان خواهد بود.

در این میان، کتاب «سیمای فلسطین»، اثر آقای متین لطفی، پژوهشگر عزیز و خوش‌ذوق و فعال در حوزه‌های داوطلبی را دریافت نمودم و پس از مطالعه‌ی آن، به نظرم آمد که این اثر می‌تواند در شرایط و بستر کنونی، پاسخ مناسبی به خلأ و نارسایی مذکور باشد و بر آن شدم تا علاقه‌مندان این حوزه را، به مطالعه‌ی آن و توضیحات مندرج در پاورقی‌اش، توصیه و ترغیب نمایم. این اثر، علاوه بر انعکاس یافته‌های تاریخی، حقوقی و سیاسی دارای مزیت ایجاز و اختصار می‌باشد؛ طوری که مخاطب با مطالعه‌ی این اثر کوتاه می‌تواند به شناختی مناسب از قضیه‌ی فلسطین دست یابد. امید است که تولید محتوا و ادبیات، با رویکردهای علمی پیرامون قضایای جهان اسلام به ویژه حوزه‌ی فلسطین، ادامه یابد و شاهد آثار وزین و پرمایه‌ی دیگری در این خصوص باشیم.

عبدالرحمن یعقوبی / تهران

تقریظ استاد سعدالدین صدیقی

سرزمین فلسطین، نقطه‌ی اتصال تمدن‌ها، سرزمین انبیا و محل ظهور و گسترش ادیان الهی و نخستین قبله‌گاه مسلمین، همواره کانون توجه و احترام پیروان مذاهب بزرگ دنیا و ملل مختلف جهان بوده است. روند شکل‌گیری اسرائیل در قلب خاورمیانه با حمایت قدرت‌های بزرگ و عملکرد سیاست‌ورزان آن، حکایت از اهدافی همچون حمایت از برنامه‌های استعماری در منطقه، تثبیت و تقویت کشورهای دست‌نشانده، کنترل حرکت‌های آزادی‌بخش و مخصوصاً مقاومت در مقابل بیداری اسلامی دارد.

مسجدالاقصی، نخستین قبله‌ی مسلمانان و مکان اسراء و معراج رسول‌الله ﷺ می‌باشد و از این جهت ارتباطی وثیق و جدانشدنی با مسلمانان دارد. از سوی دیگر آنچه بر مردم این سرزمین گذشته، عین ظلم فاحش می‌باشد؛ حمایت از مظلوم و ایستادن در مقابل ظالم در نزد همه‌ی آزادی‌خواهان، امری پسندیده است.

امروزه، قضیه‌ی اول مسلمانان در مقایسه با سال‌های تلخ گذشته، پیچیده‌تر شده است. پرده‌گشایی از معامله‌ی قرن، اعلام قدس به

عنوان پایتخت اسرائیل، افتتاح سفارت آمریکا در فلسطین اشغالی، پروژه‌ی صلح ابراهیم همراه با تطمیع و ارائه‌ی بسته‌های تشویقی اقتصادی و تبلیغات سنگین گول‌های رسانه‌ای جهت عادی‌سازی رابطه با اسرائیل و تقلیل قضیه‌ی فلسطین به اختلاف نظر دو گروه در یک واحد سیاسی، شرایط بغرنجی را ایجاد کرده است که بسیاری را به این قناعت رسانده که مقاومت مردم فلسطین و اصرار بر بازگشت به سرزمین خود، نوعی لجاجت و تعصب است!

بدون شک در چنین شرایطی که جلاد بر کرسی حق نشاند می‌شود و مظلوم در زیر تیغ ظالم محکوم می‌گردد، مطالعه‌ی سرگذشت و سرنوشت ملتی که سال‌هاست زیر فشار ظلم سیستماتیک نظام بین‌الملل مقاومت می‌نماید، برای هر مسلمان هوشیاری، یک ضرورت است.

کتاب «سیمای فلسطین»، اثر برادر تلاشگر و ایده‌پرداز متین لطفی، کوششی ارزشمند در حوزه‌ی فلسطین‌پژوهی است. این کتاب به روش توصیفی، تاریخ، جغرافیا و جریان‌های سیاسی فلسطین را توضیح داده است. مطالعه‌ی این کتاب را به کسانی که خواهان شناخت دقیق‌تری نسبت به قضیه‌ی فلسطین هستند، توصیه نموده و از خداوند بزرگ برای نویسنده، بهترین‌ها را آرزو مندم.

تقریظ استاد محمود ویسی

با اشتیاق، کتاب «سیمای فلسطین» اثر برادر ارجمندم آقای متین لطفی را تورق نمودم. ایشان با نگاهی متفاوت در سه مقوله‌ی تاریخی، جغرافیایی و جریان‌شناسی، فلسطین را بازتعریف نموده و پنجره‌ای جدید در حوزه‌ی فلسطین‌شناسی گشوده که خواننده را بر می‌انگیزد تا از زاویه‌ای نو فلسطین و تاریخ و جغرافیا و جریان‌های سیاسی و فرهنگی آن را بازبشناسد و مورد مذاقه قرار دهد و بداند که فلسطین تنها یک سرزمین نیست، بلکه عقیده و ایمان و باور است.

کوشش ایشان در به رشته تحریر درآوردن قضیه‌ی فلسطین از جهات مختلف ستودنی است و مطالعه‌ی این اثر فاخر را به فلسطین‌دوستان و دغدغه‌مندان توصیه می‌کنم و برای مؤلف گرامی، قلم روان و مزید توفیقات در این مسیر مبارک را از خداوند قادر ذوالجلال خواستارم.

پیشگفتار مؤلف

«فلسطین، بزرگ‌ترین مسأله‌ی اخلاقی عصر ماست»؛ این گفته‌ی «نلسون ماندلا» رهبر مبارز و ملّی آفریقا بود که به خاطر مشارکت در مقاومتِ مسلحانه‌ی مخفی، محاکمه و زندانی شد. ماندلا گرچه همواره پایبند به پرهیز از خشونت بود اما مبارزه‌ی مسلحانه برای او، آخرین راه چاره بود. خشونت همواره در همه‌جا زشت است جُز در «شرایطی» که توسل به آن بر ما تحمیل شده و به عنوان آخرین راهکار، جهتِ برون‌رفت از یک بحران، مورد استفاده قرار گیرد که از آن به «دفاع» نیز یاد می‌شود. شاید درکِ این «شرایط» بود که «کارل پوپر» را نیز واداشت تا در «اتوپیا و خشونت»، میانِ «تجاوز» و «مقاومت در برابر تجاوز»، تفاوتِ بنّهد و بر ضرورتِ تفکیکِ این دو تأکید بورزد و اولی را یک ضدّارزش و دومی را یک ارزش تلقّی کند. در قرآن کریم نیز خداوند متعال، توسل به مقاومتِ متجانبس را در صورتی که انسان‌ها در معرض حمله و تجاوز قرار بگیرند (بقره: ۱۹۰) یا از خانه و کاشانه‌شان اخراج شوند (ممتحنه: ۹) مُجاز دانسته و چنانچه طرفِ متجاوز و متعدّی، مایل به صلح و توافقی مُنصفانه بود، توصیه‌ی خداوند

متعال انتخاب صلح و آشتی با توکل بر ایشان است (انفال: ۶۱).

مرور تاریخ فلسطین، راهی برای «آگاهی» از جریانِ دگرگونی این سرزمین و نیز تفکیک روند «تجاوز» و «مقاومت در برابر تجاوز» در آن است. ما نباید فراموش کنیم که ناآگاهی غالباً آدمی را به سوی مواضع غیراخلاقی سوق می‌دهد؛ لذا قضیه‌ی فلسطین را باید همچون یک فیلم، از ابتدای امر تا به این لحظه بررسی نمود؛ نه آن که یک تصویر یا قطعه‌ای از این فیلم را مبنای موضع‌گیری راجع به آن قرار داد و بر همان اساس، به تحلیل و قضاوت پیرامون سرگذشت و سرنوشت یک ملت نشست.

در این اثر سعی شده، از هرگونه توصیف، روایت یا واژه‌ای که دارای بار ارزشی است پرهیز شود تا مبادا واقعیت در سایه‌ی سوگیری و جانب‌داری، مخدوش، پنهان یا وارونه گردد. با این وصف به قول ماکس وبر، نگرش ارزشی در انگیزه‌ها اجتناب‌ناپذیر است و در این اثر نیز نگرش نگارنده مبنی بر همدلی با ملت آزاده و مبارز فلسطین، برای خواننده مخفی نخواهد ماند. مخاطبان این اثر، عقل‌های سلیم و مستقل و وجدان‌های بیدار و پاکی هستند که مبنای بینش آن‌ها «حقوق بشر» است و هرگز از مبنای سیاسی روابط نظام بین‌الملل (از جمله زر، زور و تزویر) تاثیر نمی‌پذیرند.

نگارنده با تاکید بر اصل ترجیح قریب بر بعید و لزوم اهتمام و اولویت‌بخشی به بهسازی حالِ ملتِ خویش و سپس دیگر ملّت‌ها، معتقد است که بی‌تفاوتی نسبت به نقض حقوق بشر، آن‌هم در همسایگی ما، یک لغزش راهبردی است؛ چرا که دود بی‌تفاوتی نسبت به اشغال فلسطین، فقط در چشم مردم فلسطین نمی‌رود؛ بلکه در چشم همه‌ی کسانی می‌رود که مولّد و مروجِ این بی‌تفاوتی بوده‌اند؛ آن‌هایی که می‌گویند: فلسطین به

ما چه؟ روزی هزینه‌ی این بی‌تفاوتی را، مستقیم یا غیرمستقیم، پرداخت خواهند نمود. وقتی سرزمین یک ملت در برابر چشمان ما، اشغال می‌شود و آن ملت از خانه و کاشانه‌ی خود کوچ اجباری داده می‌شوند، مانند آن است در نزدیکی ما آتشی برافروخته شود و ما به‌جای خاموش کردن یا تلاش برای کاهش و محدودسازی آتش، صرفاً به آن نگاه یا پُشت نماییم؛ در چنین شرایطی طبیعی است که دامنه‌ی آتش گسترده‌تر گشته و لباس و چشمان و دامن خودمان دودگیر و آتش‌پذیر شود. اوضاع خاورمیانه، تابعی از تحولات فلسطین است. این را «جان کالی» نیز در اثر خود با عنوان «سیا و جهاد؛ جنگ‌های نامقدس» مورد تأکید قرار داده و خاطر نشان ساخته که «تا مسئله‌ی فلسطین و این زخم تاریخی حل نشود، خاورمیانه رنگ صلح را به خود نخواهد دید».

مؤلف این اثر، در مقام یک صلح‌اندیش صلح‌طلب، بیش از آنکه هوادار جنگ و دامن‌زدن به خشونت میان انسان‌ها و ملت‌ها باشد، آرزومند صلح برای همگان است؛ آن‌هم صلحی پایدار که ملت‌ها را به سوی تمدن و توسعه هدایت می‌نماید؛ اما زیربنای صلح، تحمل و مدارای تنوع‌های فکری و فرهنگی و نیز اهتمام و احترام به حقوق هم‌نوعان است؛ تفکری که از تنوع‌ها ستیز و خصومت بیافریند یا در پی پایمال کردن حقوق انسان‌ها و ملت‌ها و تحمیل عناصر فکری و فرهنگی خویش بر آن‌ها باشد، بسیار خطرناک است و می‌بایست در جهت مهار آن، چاره‌اندیشی و همت نمود. یکی از این چاره‌ها، «آگاهی‌بخشی» است؛ چرا که آگاهی به آدمیان، قدرت انتخاب‌های درست و موضع‌گیری‌های صائب می‌بخشد.

اثر پیش‌رو، در سه محور اساسی به مطالعه‌ی اجمالی سرزمین فلسطین

می‌پردازد؛ محور اول «جغرافیا و جمعیت‌شناسی فلسطین» است که در آن به ابعاد طبیعی، تاریخی، اقتصادی، سیاسی، شهری و ناحیه‌ای، نظامی، مذهبی و جمعیت‌شناختی توجّه شده است. محور دوم «تاریخ پنج‌هزار ساله‌ی فلسطین» است که از زمان مهاجرت کنعانیان تا امروز، به صورت تیتروار و با پیوستِ توضیحاتِ تکمیلی در پاورقیِ کتاب، به مرور تحولاتِ رخ‌داده در این سرزمین پرداخته شده است. محور سوم و پایانی نیز «جریان‌شناسی سیاسی فلسطین» است که در آن، مهم‌ترین گروه‌های سیاسی و نظامی فلسطینی به اختصار، معرفی شده‌اند.

امید است این اثر، در بیان و انتقالِ واقعیت‌های تاریخی برای وجدان‌های بیدار و تبیینِ استحقاقِ ملتِ مظلوم فلسطین در جهتِ استیفای حقوقِ پایمال‌شده‌شان، مفید و مؤثر واقع گردد و دست‌کم به ایجاد شناختی کم‌خطا نسبت به این قضیه‌ی تاریخی و همدلیِ حداقّلی با این مردم فرودست اما دلاور که در یک نبرد نابرابر قرار دارند، یاری رساند.

متین لطفی

تهران